

DÜNYA AHİRET DENGESİ

AYETLER.....	1
HADIS-I ŞERİFLER.....	1
DÜNYA-UKBA MUVAZENESİ NASIL SAĞLANMALIDIR?.....	2
KESBEN DEĞİL KALBEN TERK.....	5
DÜNYA-AHİRET DENGESİNİ ANLATAN BİR NÜKTE.....	5
BAZI VECİZ SÖZLER:.....	6
Özet:.....	6

Ayetler

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

“Allah’ın sana ihsan ettiği bu servetle ebedî âhiret yurdunu mâmur etmeye gayret göster, ama dünyadan da nasibini unutma! (ihtiyacına yetecek kadarını sakla). Allah sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara iyilik et, sakın ülkede nizamı bozma peşinde olma! Çünkü Allah bozguncuları sevmez.” (Kasas Suresi, 28/77)

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

“Kim âhiret mahsulü isterse, onun ürünlerini fazla fazla artırırız. Kim de sırf dünya menfaati isterse ona da ondan veririz, ama âhirette onun hiç nasibi olmaz.” (Şura Suresi, 42/20)

زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْخَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاِبِ

“Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, güzel cins atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin hoşuna giden şeyler insanlara cazip gelmektedir. Bunlar dünya hayatının geçici bir metaından ibarettir. Asıl varılacak güzel yer ise, Allah’ın katındadır.” (Al-i İmran Suresi, 3/14)

Hadis-i Şerifler

— İbni Ömer radiyallahu anhümâ şöyle dedi: Hz. Tabib-i Kulûb sallallahu aleyhi ve sellem benim iki omuzumu tuttu ve: “Dünyada, ya gurbette vatanına hasret kalmış bir garip gibi yaşa. Veya vatanına dönmeye her an yol bulmaya çalışan bir yolcu gibi ol!” buyurdular. İbni Ömer radiyallahu anhümâ şöyle derdi: Öyleyse bir misafir gibi davran da akşama ulaştığında ibadet ü taat için acele et, sakın sabahı bekleme, sabaha kavuştuğunda da ibadet ü taat için acele et, sakın akşamı bekleme; hastalanmadan önce sağlıklı zamanını ganimet bilip salih amel yap; ölmeden önce de ömür sermayeni Cenab-ı Hakk’ın rızası dairesinde harca. (Buhârî, Rikak 3)

— Sehl İbni Sa’d es-Sâidî radiyallahu anh’ten rivayet edildiğine göre, insanlığın İftihar Tablosu sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Şayet dünyanın (hevesata bakan çirkin yüzünün) Allah katında, sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi.” (Tirmizî, Zühd 13)

— Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, arkasına aldıklarının aldatmaz mürşidi Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: *“Dünya tatlı, şirin ve albenilidir. Allah Teâlâ hazretleri (geçici de olsa) onu sizin kullanımınıza vermiştir; elbette ki orada nasıl davrandığınıza da bakacaktır. Öyleyse (Allah'ı unutturan çirkin yüzü itibariyle) dünyanın ve kadınların câzibesine kapılmaktan sakının! Nitekim İsrailoğullarında ilk fitne kadın yüzünden çıkmıştı.”* (Müslim, Zikir 99)

— Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: *“Resülullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Kim gam ve tasalarını bire indirir ve sadece ahiret tasasına gönlünde yer verirse, onun dünyevi gamlarını Allah izale eder. Kim de gam ve tasalarını dünya ahvaline dağıtacak olursa, Allah onun, vadilerden hangisinde helak olacağına aldırış etmez.”*

Dünya-Ukba Muvazenesi Nasıl Sağlanmalıdır?

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

“Allah'ın sana verdiği (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste, ama dünyadan da nasibini unutma...” (Kasas, 28/77)

Bu ayet-i kerime öteden beri çokları tarafından sürekli dünyayı talep etme şeklinde anlaşılmıştır. Hâlbuki azıcık Arap dili kaidelerine muttali olanlar hemen bu yanlışlığı anlayacaklardır. Evet, ayet siyak ve sibak münasebeti içinde ele alındığında ortaya şöyle bir mânâ çıkacaktır: **وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ**

الْآخِرَةَ “Allah'ın sana verdiği her şeyle ahiretin arkasında ol, onu yakın takibe al.” Burada ابْتَغِ fiili, talepten içeri bir talep mânâsına gelir ki, Allah'ın insana ihsan ettiği akıl, kalb, his, şuur, idrak, sihat, mal-menal, çoluk-çocuk vs. hatta bi'l-kuvve, bi'l-istidat verdiği şeylerle ahiret yurdunu talepler ötesi bir taleple iste, dile demektir.

Ardından **وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا** “Dünyadan da nasibini unutma.” diyerek meseleyi dengelemektedir. Evet, yarınlar ve yarınılardan sonrası sürekli takibe alınacak, dünyaya ait şeyler de kat'iyen unutulmayacaktır. Bunun ötesinde âyete başka bir mânâ verilecek olursa yani başta işaret ettiğimiz gibi, âyetin sadece bu

ikinci kısmını ele alıp, **milleti dünya ehli olmaya, dünyayı hayatın yörüngesi ve gagesi hâline getirmeye çağırılırsa, çok ciddî bir yanlışın içine**

düşülmüş olur. Zira böyle bir anlayış ve böyle bir mânâ; **إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنْ**

الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ “Allah mü'minlerden mallarını ve canlarını kendilerine (verilecek) Cennet karşılığında satın almıştır.”

âyeti ile çelişir. Bu defa da Kur'ân birbirine zıt, birbirini nakzeden âyetleri muhtevi bir kitap hâline getirilmiş olur.

Âyete bir değişik açıdan şöyle de yaklaşılabilir: **Dünyaya, dünyanın kıymeti kadar, ahirete de ahiretin değeri kadar talip olun.** Bu da bir esas olabilir. Öyleyse Kur'ân bu ayetiyle insanın eline bir ölçü veriyor ve onu bu ölçüyü değerlendirmeye çağırıyor. Evet, âyet böyle anlaşılmalıdır; zira **dünya, itminana ermiş ruhlar için bir Arafat'tır. Dünyada geçen zaman da, bayrama nispeten arefe günü gibidir.** Gerçek bayrama gelince, o daha ötede, ötelere de

ötesindedir. Bu itibarla denge çok iyi kurulmalı ve Arafat dolu dolu yaşanmalıdır. Hac esnasında Arafat'ı kaçıran insanlar, onu bir yıl sonra tekrar yakalayabilir. Fakat dünya-ahiret teşbihi içinde verdiğimiz Arafat bir kere idrak edilir ve fevt edilince de bütün bütün kaçırılmış olur.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde; **مَا لِي وَمَا لِلدُّنْيَا مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَائِبٍ إِسْتَطَلَّ تَحْتِ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ فَتَرَكَهَا** “Benim dünya ile ne alâkam olabilir ki? Ben dünyada bir yolcu gibiyim ki o, bir ağacın altında muvakkaten gölgelenir, sonra da yürür yoluna gider ve orasını terk eder.” buyurur. Dikkat ederseniz burada dünyanın bütün bütün terki söz konusu olmadığı gibi, onu her şey kabul etme de bahis mevzuu değildir. Bunu teyiden Nebiler Serveri, bir başka hadiste; **لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ** “Dünyanın Allah katında, sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi.” buyurur. Evet, kâfir burada hem Allah yok, hem ahiret yok, hem nebi yok... diyecek, hem de Allah'ın nimetlerinden tam istifade edecek; bu, Allah'ın adaletine aykırıdır. Ama bu âlemin arkasında ebedî bir âlem var ve bu âlemde onların görecekleri cezaya karşılık şimdilik Cenâb-ı Hak onların zevklerini acılaştırmamakta ve rahmetinin bir tecellî buuduyla onları da mutlu etmektedir.

Aslında Bediüzzaman Hazretlerinin yaklaşımları içinde, dünyanın binlerce sene mesudane hayatı, Cennet hayatının bir saatine mukabil gelmez. Ve Cennet'in binlerce sene mesudane hayatı da Cemalullah'ın bir dakikasına denk olamaz.

İşte bizler böyle bir hayata talibiz. O hâlde buna nispeten dünyanın -kendine bakan yanı itibarıyla- ne değeri olabilir ki, biz de onu ahiretle muvazene etmeye kalkalım! Ortalama **altmış yıllık** hayat ki, onun da **yarısı uykuda** geçiyor; evet işte böyle bir hayatın ne değeri, ne kıymeti olabilir ki..? Şimdi bu çerçevenin dışına çıkıp dünyaya haddinden fazla değer vermek, “dünyanın değeri şu, ahiretin bu” gibi farklı değerlendirmelere girmek, nasları anlayamayışımızın ifadesi olsa gerek.

Ayrıca burada Üstad Bediüzzaman'ın, başka hiç kimsede görmediğim bir tespiti daha var; o, **dünyanın üç yüzü** bulunduğunu, bunlardan **birincisinin** esmâ-i ilâhiye, **ikincisinin** insanların hevesatlarına, **üçüncüsünün** de ahiret hayatının kazanılmasına baktığını söylüyor ki, gayet mânidardır.

Şimdi **esmâ-i ilâhiyenin bir aynası ve bir mir'ât-ı mücellâsı olma yönüyle** bu dünya paha biçilemez bir âlemdir ve bu yönüyle biz onu çok severiz, hatta ona âşık oluruz. **Ahirete mezraa olması yönüyle;** dünya olmasaydı biz ahirete namzet olamaz, ahirete ehil hâle gelemez ve onu kazanamazdık. Bu itibarla da dünya bizim için önemli bir bağ ve bahçedir. **Hevesât-ı nefsaniyemize bakan cihetiyle ise** bu dünya görüldüğünden de merduttur. Yani insan bu dünyada nefsine hoş gelen şeylere takılıp kalıyor; kalıyor ve ahireti unutuyorsa, elbette dünya işte bu yönüyle mezmumdur.

Üstad'ın dünya hakkında bir başka değerlendirmesi daha var; o diyor ki, **bu dünya kalben terk edilmeli, kesben değil.** Şimdi meseleye bu açıdan

yaklaşacak olursak, **bizim bu dünya ile hiçbir kavgamız yoktur ve olamaz da.** Evet, insan dünyayı bu espri içinde anlayabilirse, tam bir ehl-i dünya gibi çalışıp kazanabilir ve bir Karun gibi zengin olabilir.. olabilir zira böyle biri iktiza ettiği an, elinde-avucunda ne varsa, hepsini Rabbisinin rızası istikametinde infak edebilir. Tıpkı Abdurrahman b. Avf gibi ki, o, yedi yüz deveyi yükleriyle birlikte infak etmişti; etmişti ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ona zenginliğinden ötürü hiçbir şey dememiş, ta'n u teşnide bulunmamış. Sadece bu büyük servetin hakkını vermek için onu inzar edip uyarmış ve tebşirde bulunup şahlandırmıştı.

Hız. İbrahim için de -bir kısım menkıbe kitaplarında anlatıldığına göre- melekler, "Yâ Rabbi, Sen ona 'Halîlim, Halîlim' diyorsun." istifsarında bulunup hillet ve dostluğun servetle bağdaşp bağdaşmayacağını öğrenmek istiyorlar. Allah (celle celâluhu) da, "Gidin, onu deneyin." buyuruyor; görün o halil mi değil mi? Melekler uzun bir yoldan gelmiş, saç-başı dağınık ve pejmurde kıyafetleriyle bir misafir edasıyla Hız. İbrahim'in yanına gelip, karınlarının aç olduğunu söylüyorlar. O da bir koyun kesip pişiriyor ve misafirlerinin önüne koyuyor. Onlar yemeğe başlarken "Bismillah" yerine, meleklerle has bir zikir sayılan **سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَكَةِ وَالرُّوحِ** diyorlar. Bu tesbih, vahiy ile müeyyed o saf gönlü öyle bir büyülüyor ki, âdeta yalvarırcasına "Koyunlarımın dörtte biri sizin olsun, n'olur bu sözü bir kere daha tekrar ediniz." diyor. Melekler tekrar ediyorlar. Bu sefer Hız. İbrahim, "Yarısı sizin olsun, n'olur bir daha.." ve derken koyunlarının hepsini veriyor. Demek ki o büyük nebi -anlatılanlar doğru ise- dünyayı kesben değil kalben terk etmiş...

Netice itibarıyla, bir kere daha hatırlatalım ki, dünyayı kesben değil kalben terk etmek esastır. Evet, **dünya bizim kalbimize girmemeli, bizi sarhoş etmemeli, bakışımızı bulandırmamalı ve kat'iyen bize ahireti unutturmamalı.** İşte böyle olunca biz de ona hâkim olabiliriz. Aksi hâlde dünya bize hâkim olur ve zannediyorum böyle şuursuzca yaşanan bir hayatta ömrümüzün bütün sâniyeleri beyhude, heba olur gider. Bu noktada imtihanı kazanmak için **irademizi besleyecek çok şeyler vardır ve onlar mutlaka bu mevzuda aktif hâle getirilmelidir.** Meselâ **mârifetullah;** iradeyi, imanı takviye eden ve besleyen çok önemli bir faktördür. Bir misalle izah etmek gerekirse; meselâ siz, mütrefin hayatı gibi bir hayat yaşamayı arzu ettiniz ve bu hususta çeşitli düzenlemelere başladınız; ardından hayat standardınızı yükseltme çabası içine girdiniz. İşte o anda mârifetullah imdada yetişebilir. Burada birinin başından geçen bir hâdiseyi nakletmekte yarar var. Kim bilir belki de arz edeceğim şey objektif değildir; ama yine de nakletmek istiyorum: Bir gün bu arkadaşı denize nâzır bir eve götürür ve balkonda otururlar. O anda içine birdenbire böyle güzel yerlerde yaşama arzusu düşer. Arkadaşlarının şهادetiyle hemen oradan kalkar ve bir daha o balkona oturmaz; zira o manzara onun tûl-i emel duygusunu beslemiş ve onda tevehhüm-ü ebediyet düşüncesine yol açmıştır. İşte o anda o, böyle bir isteğe karşı mârifetullah ve bir dakika müşâhedesine Cennet'in binlerce sene mesudane hayatı, ona mukabil gelmeyen Cemalullah'ı seyir arzusu ile o vartadan kendini kurtarabilmiştir.

Hâsılı, **وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا** “Dünya hayatından nasibini unutma.” âyetini başkalarının arz ettiği şekliyle anlamak, Kur’ân’ın bütünlüğü içinde bir mütalâa değildir. **Bence insan, dünyada kalmaya iştihak içinde olmalı; uzun ömürlü olmayı istemeli, ama Bediüzzaman gibi dolu dolu bir hayat yaşama şart u kaydıyla. Yaşamının gayesi yaşatma olmalı ve ümmet-i Muhammed’i insanî kemalâta ulaştırma düşüncesine bağlı bulunmalı. Dünya, hak namına ve millet zenginliği adına elde edilmeli, fakat hayat da hep ahiret yörüngeli götürülmeye çalışılmalı.. onun ahiret eksenli böyle bir dünya düşüncesi, onu hep meşru dairededeki kazanç, sonra da mübah zevk ve lezzetlere çekecektir. Zaten hem gayrimeşru kazanç hem de gayrimeşru keyif ve lezzet için aynı zamanda bin elem birden yaşanmaktadır.**

“Herkes kendi nefsinden yine kendisi için bir şeyler ayırsın; dünyasından ahiret için bir şeyler yapsın; ihtiyarlık gelmeden gençliğinden ona bir şeyler ayırsın; ölüm gelmeden hayatını değerlendirsin; nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, ölümden sonra hiçbir mazeret kabul edilmediği gibi, dünyadan sonra da Cennet ve Cehennem’in dışında bir yurt yoktur.” **(Kurandan İdrake Yansıyanlar)**

Dünya, ahiretin tarlası hükmündedir ve ahireti kazanma adına insana bahşedilmiş **yegâne fırsattır**. Bundan dolayıdır ki, dünya ile ahiret arasında sıkı bir irtibat vardır. Allahu Teala Kur’an-ı Kerim’inde *“Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu gözet. Dünyadan da nasibini unutma; Allah sana nasıl iyilik ettiyse sen de öyle iyilik et, yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncuları sevmez!”* (Kasas/77) buyurarak, dünya ve ukba hayatımız adına bize önemli ölçüler vermektedir. Ayette Allah’ın lütfetmiş olduğu nimetlerin, ahireti kazanma yolunda kullanılması ve bunun yanında, “dünyadan da nasibini unutma” ifadesiyle, dünyanın kesben terk edilmemesi üzerinde durularak insanlara, dünyada aziz ve şerefli olarak yaşama imkânlarını araştırmaları gerektiği mesajı verilmektedir. (Fasıldan Fasıla 4)

Dünya ve ahiret tek bir hakikatin iki ayrı yüzüdür. Bunları birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Öyleyse bütün davranışlarımız bu dengeye uygun olarak ayarlanmalıdır. Yani **dünya mutlaka ahiret yörüngesine oturtulmalıdır**. Bunu başaramayanlar dengeyi kaybederler. Dengesi kaybolmuş insanlardan da dengeli davranış beklenemez! (Fasıldan Fasıla 1)

Kesben Değil Kalben Terk

İ’lem Eyyühe’l Aziz! Dört şey için dünyayı kesben değil, kalben terketmek lâzımdır:

- 1.** Dünyanın ömrü kısa olup, süratle zeval ve guruba gider. Zevalin elemiyle, visalin lezzeti zeval buluyor.
- 2.** Dünyanın lezâizi **zehirli bala** benzer. Lezzeti nispetinde elemi de vardır.
- 3.** Seni intizar etmekte ve senin de **süratle ona doğru gitmekte olduğun kabir**, dünyanın ziyetli, lezzetli şeylerini hediye olarak kabul etmez. Çünkü dünya ehlince güzel addedilen şey, orada çirkindir.

4. Düşmanlar ve haşarat-ı muzırta arasında bir saat durmakla dost ve büyükler meclisinde senelerce durmak arasındaki muvazene, kabirle dünya arasındaki aynı muvazenedir. Maahaza, Cenab-ı Hak da bir saatlik lezzeti terk etmeye davet ediyor ki, senelerce dostlarıyla beraber rahat edesin. Öyleyse, kayıtlı ve kelepçeli olarak sevk edilmezden evvel, Allah'ın davetine icabet et.

Fesübhanallah, Cenab-ı Hakkın insanlara fazl ve keremi o kadar büyüktür ki, insana vedia olarak verdiği malı, büyük bir semeni ile insandan satın alır, ibka ve himaye eder. Eğer insan o malı temellük edip Allah'a satmazsa, büyük bir belâya düşer. Çünkü o malı uhdesine almış oluyor. Halbuki kudreti taahhüde kâfi gelmiyor. Çünkü, arkasına alırsa, beli kırılır; eliyle tutarsa, kaçır, tutulmaz. En nihayet meccânen fena olur gider, yalnız günahları miras kalır. (**Mesnevi-i Nuriye, Habbe**)

Yaratan'ın teveccühü hangi yönde ise hep orada durmaya çalışır ve sürekli O'nun isteklerini yerine getirme istikametinde koşarlar. Bunu yaparken de dünya işlerinde başarılı olmaya fevkalâde özen gösterirler. Öyle ki, o koçyiğitleri sadece bu yönleriyle görüp tanıyanlar, onları Ahiret-bilmez dünyalılar sanırlar. Hak rızasıyla irtibatlarını gördüklerinde de, onların aşk u heyecanı ile ürperir ve kendilerini ilk saftakilerin arasında zannederler. (**ÖKBH, Günümüzün Karasevdalıları**)

Dünya-Ahiret Dengesini Anlatan Bir Nükte

Halife Harun Reşid'in kardeşi olduğu söylenen Behlül Dana'dan şöyle naklederler: Behlül, bir gün sarayın avlusunda duran uzun ve kalın kalasın bir ucunu tutup kaldırmış. Sonra da öbür ucunu kaldırmış. Sonra tam ortasından kavrayıp kaldırmak istemiş; ama bir türlü başarılı olamamış. Bütün gayretleri boşa gitmiş. Pencereden olayı seyreden Harun Reşid, Behlül'ü huzuruna çağırmış ve "Sen saatlerce orada ne uğraşıp duruyordun? O koca kalası kaldıramayacağın belli. Ne diye vaktini boş yere harcadın?" diye sormuş. Behlül, "Bu kalasın bir ucu dünya, öbür ucu ahiret olsa, ben teker teker uçlarından kaldırabilir miyim? diye düşündüm. **Sonra bakalım, hem dünyayı hem ahireti beraber kaldırabilir miyim, dedim; ama ne yaptım sa hakkından gelemedim.**" demiş.

Harun Reşid dersini almış ve "Aslında sen beni kastediyorsun, beni irşad ediyorsun. Bilirim sen zaten boş bir şey yapmazsın." demiş. Doğru olmasına doğru; ama insan sahabe gibi manen çok güçlü olsa her hâlde kaldırır gibi geliyor bana... Birilerinin "Çiroz Abdurrahman, senin böyle bir şeye nereden gücün yetecek?" dediklerini işitiyor gibiyim. Fakat **Gönlün Yar'da** (yani gerçek sevgili olan Allah'ta), elin kârda (ticarete, dünya için çalışmada) diye bir dengeden bahsederler. **"Dünyayı kesben değil, kalben terk etmek lâzımdır."** Yani elin dünyada çalışırken, gönlün dünyaya değil Allah'a bağlı olmalıdır. Ben çiroz olsam da bunu gerçekleştirebilecek, yaman pehlivanlar çıkabilir. Neden olmasın? (**Abdullah Aymaz "Çitlembik" s:60**)

Bazı veciz sözler:

"Senin şu fani dünyana bedel, baki bir cennet seni bekler." (**Asâ-yı Musa**)

"Bu dünya fanidir. En büyük dava, baki olan âlemi kazanmaktır. İnsanın i'tikadı sağlam olmazsa, davayı kaybeder." (**Emirdağ Lahikası**)

“Dünyanın yüz bahçesi, fani olmak haysiyetiyle, ahiretin baki olan bir ağacına mukabil gelemez.” Emirdağ Lahikası

“Dünyamızı, dinimiz uğrunda ve ahiretimize her vakit feda etmeye hazırız.”
(Yirmi Dokuzuncu Mektup)

“Gururu bırak, aczini anla. Malikini tanı, vazifeni bil, dünyaya niçin geldiğini öğren.” **(Yirmi Beşinci Lem’a)**

“Dünya bir gün bize "haydi, dışarı" diyecek” **(Yirmi Beşinci Lem’a)**

“(Dünya), gelen geçenlerin alış-verişi için yol üstünde kurulmuş bir pazardır.”
(Yirmi Altıncı Lem’a)

“Cenab-ı hak bir abdini severse, dünyayı ona küstürür, çirkin gösterir.” **(Yirmi Üçüncü Mektup)**

“Ahirette seni kurtaracak bir eserin olmadığı takdirde, fani dünyada bıraktığın eserlere de kıymet verme.” **(Mesnevi-i Nuriye, Habbe)**

“Beni dünyaya çağırma, ona geldim fena gördüm” **(On Yedinci Söz)**

Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun?
(Yirmi Birinci Söz / Birinci Makam)

Özet:

- Dünyayı kesben değil, kalben terk etmek lâzımdır.
- Dünyayı hayatın yörüngesi ve gayesi hâline getirmek yerine ahireti, hayatımızın merkezine koymalı ve ahiret yörüngeli bir hayat sürmeliyiz.
- Dünya ahiretin tarlasıdır, burada ekilenler orada biçilecektir. Dünya için dünyaya ekilenler hazan olup gidecektir.
- Dünya bizim kalbimize girmemeli, bizi sarhoş etmemeli, bakışımızı bulandırmamalı ve kat’iyen bize ahireti unutturmamalı.

Dünya Ahiret Dengesi

وَابْتِغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ
الدُّنْيَا

“Allah’ın sana ihsan ettiği bu servetle ebedî âhiret yurdunu mâmur etmeye gayret göster, ama dünyadan da nasibini unutma! (ihtiyacına yetecek kadarını sakla).

Allah sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara iyilik et, sakın ülkede nizâmı bozma peşinde olma! Çünkü Allah bozguncuları sevmez.” (Kasas sûresi, 77)

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَزَنَ الْآخِرَةِ تَرَدُّ لَهٗ فِي حَزَنِهِ وَمَنْ كَانَ
يُرِيدُ حَزَنَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَالَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

“Kim âhiret mahsülü isterse, onun ürünlerini fazla fazla artırırız. Kim de sırf dünya menfaati isterse ona da ondan veririz, ama âhirette onun hiç nasibi olmaz.” (Şura Suresi, 20)

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ

“Allah dilediği kimsenin rızkını bollastırır, dilediği kimsenin rızkını ise daraltır. O inkârcılar, sadece dünya hayatıyla sevinirler. Hâlbuki dünya hayatı, âhiretin yanında geçici, değersiz bir metadan başka bir şey değildir.” (Ra'd Suresi, 26)

رُئِيَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ
وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِصَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ
وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ
الْمَبَإِ وَابْتِغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ
الدُّنْيَا

“Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, güzel cins atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin hoşuna giden şeyler insanlara cazip gelmektedir. Bunlar dünya hayatının geçici bir metaından ibarettir. Asıl varılacak güzel yer ise, Allah’ın katındadır.” (Al-i İmran Suresi, 14)

***

— İbni Ömer radiyallahu anhümâ şöyle dedi: Hz. Tabib-i Kulüb sallallahu aleyhi ve sellem benim iki omuzumu tuttu ve: “Dünyada, ya gurbette vatanına hasret kalmış bir garip gibi yaşa. Veya vatanına dönmeye her an yol bulmaya çalışan bir yolcu gibi ol!” buyurdular. İbni Ömer radiyallahu anhümâ şöyle derdi: Öyleyse bir misafir gibi davran da akşama ulaştığında ibadet ü taat için acele et, sakın sabahı bekleme, sabaha kavuştuğunda da ibadet ü taat için acele et, sakın akşamı bekleme; hastalanmadan önce sağlıklı zamanını ganimet bilip salih amel yap; ölmeden önce de ömür sermayeni Cenab-ı Hakk’ın rızası dairesinde harca. (Buhârî, Rikak 3)

— Sehl İbni Sa’d es-Sâidî radiyallahu anh’den rivayet edildiğine göre, İnsanlığın İftihar Tablosu sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Şayet dünyanın (hevasata bakan çirkin yüzünün) Allah katında, sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi.” (Tirmizî, Zühd 13)

— Ebû Hureyre radiyallahu anh’den rivayet edildiğine göre, sinelerdeki bütün kötü duygu ve tutkuları silen aydınlıklar Sultanı Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: “Fırsat varken salih amel biriktirmeye bakın. Zira nasıl ki zifiri karanlık anlarında etraf seçilmez hâle gelir; onun gibi yakın bir gelecekte de birtakım fitneler ortaya çıkacaktır (ki ne imanla küfrü, ne de doğruyla yanlış ayırt etmek mümkün olmayacaktır). Öyle ki mü’min bildiğiniz kişi, bir bakmışsın akşama varmadan imanından olmuş.. yine önceki akşam inandığı bir şeye sabah bir bakmışsın inanmaz hâle gelmiş!. meğer basit bir dünyalığa dinini satmış..” (Müslim, İmân 186)

— Devs’in arslanı Ebû Hüreyre radiyallahu anh, Nebîler Sultanı sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken işittim demiştir: “Dikkat edin! Muhakkak ki (insanların hevesatına bakan, gaflete düşüren fanî çirkin yüzü itibariyle) dünya ve içindekiler lânetlenmiştir. Ancak hangi şekliyle olursa olsun zikrullah (yani hem lisan, hem kalb, hem beden, hem de vicdanın bütün rükunleriyle Allah’ı zikir), Allah’ı hoşnut eden amel-i salih ve hayırlar, ilmiyle amel eden alim ve gayretkeş ilim öğrencisi bundan müstesnadır.” (Tirmizî, Zühd 14)

— Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh’den rivayet edildiğine göre, arkasına aldıklarının aldatmaz mürşidi Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: “Dünya tatlı, şirin ve albenilidir. Allah Teâlâ hazretleri (geçici de olsa) onu sizin kullanımınıza vermiştir; elbette ki orada nasıl davrandığınıza da bakacaktır. Öyleyse (Allah’ı unutturan çirkin yüzü itibariyle) dünyanın ve kadınların câzibesine kapılmaktan sakının! Nitekim İsrailoğullarında ilk fitne kadın yüzünden çıkmıştı.” (Müslim, Zikir 99)

— Sa’d İbni Ebû Vakkas radiyallahu anh’ten rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazlarının ardından (ümmetine de öğretmek için) şu duayı okuyarak Allah

Teâla'ya sığınarlardı: "Allâhümme innî eûzü bike mine'l-cübni ve'l-buhl, ve eûzü bike min en uredde ilâ erzeli'l-ömr, ve eûzü bike min fitneti'd-dünyâ, ve eûzü bike min fitneti'l-kabr: Allahım! Korkaklıktan, cimrilikten Sana sığınırım. Ömrün en fena döneminden (ihtiyarlayıp elden ayaktan düşmekten) Sana sığınırım. Dünyanın fitnesinden Sana sığınırım. Kabir fitnesinden (imtihtanından/azabından) de Sana sığınırım." (Buhârî, Cihâd 25, Daavât 37, 41, 44)

— Sehl İbnu Sa'd es-Sâidî radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gün) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana öyle bir amel gösterin ki, ben onu yaptığım taktirde Allah beni sevsin, halk da beni sevsin" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Dünyaya rağbet gösterme, Allah seni sevsin, insanların elinde bulunanlara göz dikme ki onlar da seni sevsin!" buyurdular."

— Hz. Osman İbnu Affân radiyallahu anh anlatıyor: "Zeyd İbnu Sa'bî radiyallahu anh gün ortasında Halife Mervan'ın yanından çıkmıştı. Ben: "Bu saatte, Zeyd'i mutlaka sormak istediği bir şey için çağırıştır" (diye düşündüm ve kendisine kanaatimi) söyledim. Zeyd: "O bize, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işittiğimiz bazı şeyler sordu. Ben Aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kimin emeli dünya olursa Allah onun işini aleyhine darmadağın eder, fakirliği iki gözünün arasında kılar, dünyadan eline geçen miktar da kaderinde yazılandan fazla olmaz. Kimin de kasdi ahiret olursa, Allah, onun (dağınık) işini lehinde toplar, zenginliğini kalbine koyar, dünya nimetleri ona koşarak (kendiliğinden) gelir" sözünü anlattım."

— Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim gam ve tasalarını bire indirir ve sadece ahiret tasasına gönlünde yer verirse, onun dünyevi gamlarını Allah izale eder. Kim de gam ve tasalarını dünya ahvaline dağıtacak olursa, Allah onun, vadilerden hangisinde helak olacağına aldırış etmez."

***

Dünyanın üç yüzü var:

Birinci yüzü, Cenâb-ı Hakkın esmâsına bakar; onların nukuşunu gösterir, mânâ-i harfiyle, onlara âyinedarlık eder. Dünyanın şu yüzü, hadsiz mektubât-ı Samedâniyedir. Bu yüzü gayet güzeldir; nefrete değil, aşka lâyıktır.

İkinci yüzü, âhirete bakar; âhretin tarlasıdır, Cennetin mezraasıdır, rahmetin mezheresidir. Şu yüzü dahi, evvelki yüzü gibi güzeldir; tahkire değil, muhabbete lâyıktır.

Üçüncü yüzü, insanın hevesâtına bakan ve gaflet perdesi olan ve ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesâtı olan yüzdür. Şu yüz çirkindir. Çünkü fânîdir, zâildir, elemlidir, aldatır. İşte, hadîste vârid olan tahkir ve ehl-i hakikatın ettiği nefret, bu yüzdedir.

Kur'ân-ı Hakîmin kâinattan ve mevcudâtın ehemmiyetkârâne, istihsankârâne bahsi ise, evvelki iki yüze bakar. Sahabelerin ve sâir ehlullâhın mergub dünyaları, evvelki iki yüzdendir.

Şimdi, dünyayı tahkir edenler dört sınıftır.

Birincisi, ehl-i mârifettir ki, Cenâb-ı Hakkın mârifetine ve muhabbet ve ibâdetine sed çektiği için tahkir eder. İkincisi, ehl-i âhirettir ki; ya dünyanın zarûrî işleri onları amel-i uhrevîden men ettiği için, veyahut şuhud derecesinde imân ile Cennetin kemâlât ve mehâsinine nisbeten dünyayı çirkin görür. Evet, Hazret-i Yûsuf Aleyhisselâma güzel bir adam nispet edilse, yine çirkin görüldüğü gibi; dünyanın ne kadar kıymettar mehâsini varsa, Cennetin mehâsinine nispet edilse, hiç hükmündedir.

Üçüncüsü, dünyayı tahkir eder; çünkü, eline geçmez. Şu tahkir, dünyanın nefretinden gelmiyor, muhabbetinden ileri geliyor.

Dördüncüsü, dünyayı tahkir eder; zîrâ, dünya eline geçiyor, fakat durmuyor, gidiyor. O da kızıyor. Teselli bulmak için tahkir eder, "Pistir" der. Şu tahkir ise, o da dünyanın muhabbetinden ileri geliyor. Halbuki, makbul tahkir odur ki, hubb-u âhiretten ve Mârifetullâhın muhabbetinden ileri gelir.

Demek, makbul tahkir, evvelki iki kısımdır. Cenâb-ı Hak, bizi onlardan yapsın.

Sözler, 32. Söz

KESBEN DEĞİL KALBEN TERK

Dört şey için dünyayı kesben değil, kalben terketmek lâzımdır:

1. Dünyanın ömrü kısa olup, sür'atle zeval ve guruba gider. Zevalin elemiyle, visalin lezzeti zeval buluyor.

2. Dünyanın lezâizi zehirli bala benzer. Lezzeti nisbetinde elemi de vardır.

3. Seni intizar etmekte ve senin de sür'atle ona doğru gitmekte olduğun kabir, dünyanın ziynetli, lezzetli şeylerini hediye olarak kabul etmez. Çünkü dünya ehline güzel addedilen şey, orada çirkindir.

4. Düşmanlar ve haşerat-ı muzırta arasında bir saat durmakla dost ve büyükler meclisinde senelerce durmak arasındaki muvazene, kabirle dünya arasındaki aynı muvazenedir. Maahaza, Cenab-ı Hak da bir saatlik lezzeti terk etmeye davet ediyor ki,

senelerce dostlarıyla beraber rahat edesin. Öyleyse, kayıtlı ve kelepçeli olarak sevk edilmezden evvel, Allah'ın davetine icabet et.

Fesühbanallah, Cenab-ı Hakkın insanlara fazl ve keremi o kadar büyüktür ki, insana vedia olarak verdiği malı, büyük bir semeni ile insandan satın alır, ibka ve himaye eder. Eğer insan o malı temellük edip Allah'a satmazsa, büyük bir belâya düşer. Çünkü o malı uhdesine almış oluyor. Halbuki kudreti taahhüde kâfi gelmiyor. Çünkü, arkasına alırsa, beli kırılır, eliyle tutarsa, kaçar, tutulmaz. En nihayet meccânen fena olur gider, yalnız günahları miras kalır.

Mesnevi-i Nuriye

***

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

“Allah’ın sana verdiğiinden (O’nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste, ama dünyadan da nasibini unutma...” (Kasas sûresi, 28/77)

Bu âyet-i kerime öteden beri çokları tarafından sürekli dünyayı talep etme şeklinde anlaşılmıştır. Hâlbuki azıcık Arap dili kaidelerine muttali olanlar hemen bu yanlışlığı anlayacaklardır. Evet âyet siyak ve sibak münasebeti içinde ele alındığında ortaya şöyle bir mânâ çıkacaktır: **وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ** “Allah’ın sana verdiği her şeyle ahiretin arkasında ol, onu yakın takibe al.” Burada ابْتَغِ fiili, talepten içeri bir talep mânâsına gelir ki, Allah’ın insana ihsan ettiği akıl, kalb, his, şuur, idrak, sıhhat, mal-menal, çoluk-çocuk vs. hatta bi’l-kuvve, bi’l-istidat verdiği şeylerle ahiret yurdunu talepler ötesi bir taleple iste, dile demektir. Ardından **وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا** “Dünyadan da nasibini unutma.” diyerek meseleyi dengelemektedir. Evet yarımlar ve yarımlardan sonrası sürekli takibe alınacak, dünyaya ait şeyler de kat’iyen unutulmayacaktır. Bunun ötesinde âyete başka bir mânâ verilecek olursa yani başta işaret ettiğimiz gibi, âyetin sadece bu ikinci kısmını ele alıp, milleti dünya ehli olmaya, dünyayı hayatın yörüngesi ve gayesi hâline getirmeye çağrılırsa, çok ciddî bir yanlışın içine düşülmüş olur. Zira böyle bir anlayış ve böyle bir mânâ; **إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ** “Allah mü’minlerden mallarını ve canlarını kendilerine (verilecek) Cennet karşılığında satın

almıştır.” âyeti ile çelişir. Bu defa da Kur’ân birbirine zıt, birbirini nakzeden âyetleri muhtevi bir kitap hâline getirilmiş olur.

Âyete bir değişik açıdan şöyle de yaklaşılabilir: Dünyaya, dünyanın kıymeti kadar, ahirete de ahiretin değeri kadar talip olun. Bu da bir esas olabilir. Öyleyse Kur’ân bu âyetiyle insanın eline bir ölçü veriyor ve onu bu ölçüyü değerlendirmeye çağırıyor. Evet âyet böyle anlaşılmalıdır; zira dünya itminana ermiş ruhlar için bir Arafat’tır. Dünyada geçen zaman da, bayrama nispeten arefe günü gibidir. Gerçek bayrama gelince, o daha ötede, ötelerin de ötesindedir. Bu itibarla denge çok iyi kurulmalı ve Arafat dolu dolu yaşanmalıdır. Hac esnasında Arafat’ı kaçıran insanlar, onu bir yıl sonra tekrar yakalayabilir. Fakat dünya-ahiret teşbihi içinde verdiğimiz Arafat bir kere idrak edilir ve fevt edilince de bütün bütün kaçırılmış olur.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde; مَا لِىَ وَمَا لِلدُّنْيَا مَا أَنَا فِي; “Benim dünya ile ne alâkam olabilir ki? Ben dünyada bir yolcu gibiyim ki o, bir ağacın altında muvakkaten gölgelenir, sonra da yürür yoluna gider ve orasını terk eder.” buyurur. Dikkat ederseniz burada dünyanın bütün bütün terki söz konusu olmadığı gibi, onu her şey kabul etme de bahis mevzuu değildir. Bunu teyiden Nebiler Serveri, bir başka hadiste; لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَفَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ; “Dünyanın Allah katında, sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi.” buyurur. Evet, kâfir burada hem Allah yok, hem ahiret yok, hem nebi yok... diyecek, hem de Allah’ın nimetlerinden tam istifade edecek; bu, Allah’ın adaletine aykırıdır. Ama bu âlemin arkasında ebedî bir âlem var ve bu âlemde onların görecekleri cezaya karşılık şimdilik Cenâb-ı Hak onların zevklerini acılaştırmamakta ve rahmetinin bir tecellî buuduyla onları da mutlu etmektedir.

Aslında Bediüzzaman Hazretlerinin yaklaşımları içinde, dünyanın binlerce sene mesudane hayatı, Cennet hayatının bir saatine mukabil gelmez. Ve Cennet’in binlerce sene mesudane hayatı da Cemalullah’ın bir dakikasına denk olamaz.

İşte bizler böyle bir hayata talibiz. O hâlde buna nispeten dünyanın –kendine bakan yanı itibarıyla– ne değeri olabilir ki, biz de onu ahiretle muvazene etmeye kalkalım! Ortalama altmış yıllık hayat ki, onun da yarısı uykuda geçiyor; evet işte böyle bir hayatın ne değeri, ne kıymeti olabilir ki..? Şimdi bu çerçevenin dışına çıkıp dünyaya haddinden fazla değer vermek, “dünyanın değeri şu, ahiretin bu” gibi farklı değerlendirmelere girmek, nassları anlayamayışımızın ifadesi olsa gerek.

Ayrıca burada Üstad Bediüzzaman'ın, başka hiç kimsede görmediğim bir tespiti daha var; o, dünyanın üç yüzü bulunduğunu, bunlardan birincisinin esmâ-i ilâhiye, ikincisinin insanların hevesatlarına, üçüncüsünün de ahiret hayatının kazanılmasına baktığını söylüyor ki, gayet mânidardır.

Şimdi esmâ-i ilâhiyenin bir aynası ve bir mir'ât-ı mücellâsı olma yönüyle bu dünya paha biçilemez bir âlemdir ve bu yönüyle biz onu çok severiz, hatta ona âşık oluruz. Ahirete mezraa olması yönüyle; dünya olmasaydı biz ahirete namzet olamaz, ahirete ehil hâle gelemez ve onu kazanamazdık. Bu itibarla da dünya bizim için önemli bir bağ ve bahçedir. Hevesât-ı nefsaniyemize bakan cihetiyle ise bu dünya görüldüğünden de merduttur. Yani insan bu dünyada nefesine hoş gelen şeylere takılıp kalıyor; kalıyor ve ahireti unutuyorsa, elbette dünya işte bu yönüyle mezmumdur.

Üstad'ın dünya hakkında bir başka değerlendirmesi daha var; o diyor ki, bu dünya kalben terk edilmeli, kesben değil. Şimdi meseleye bu açıdan yaklaşacak olursak, bizim bu dünya ile hiçbir kavgamız yoktur ve olamaz da. Evet, insan dünyayı bu espri içinde anlayabilirse, tam bir ehl-i dünya gibi çalışıp kazanabilir ve bir Karun gibi zengin olabilir.. olabilir zira böyle biri iktiza ettiği an, elinde-avucunda ne varsa, hepsini Rabbisinin rızası istikametinde infak edebilir. Tıpkı Abdurrahman b. Avf gibi ki, o, yedi yüz deveyi yükleriyle birlikte infak etmişti; etmişti ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ona zenginliğinden ötürü hiçbir şey dememiş, ta'n u teşnide bulunmamış. Sadece bu büyük servetin hakkını vermek için onu inzar edip uyarmış ve tebşirde bulunup şahlandırmıştı.

Hiz. İbrahim için de –bir kısım menkıbe kitaplarında anlatıldığına göre– melekler, “Yâ Rabbi, Sen ona ‘Halîlim, Halîlim’ diyorsun.” istifsarında bulunup hillet ve dostluğun servetle bağdaşıp bağdaşmayacağını öğrenmek istiyorlar. Allah (celle celâluhu) da, “Gidin, onu deneyin.” buyuruyor; görün o halil mi değil mi? Melekler uzun bir yoldan gelmiş, saç-başı dağınık ve pejmurde kıyafetleriyle bir misafir edasıyla Hiz. İbrahim'in yanına gelip, karınlarının aç olduğunu söylüyorlar. O da bir koyun kesip pişiriyor ve misafirlerinin önüne koyuyor. Onlar yemeğe başlarken “Bismillah” yerine, meleklerle has bir zikir sayılan سُبُّوحٌ diyolarlar. Bu tesbih, vahiy ile müeyyed o saf gönlü öyle bir büyülüyor ki, âdeta yalvarırcasına “Koyunlarımın dörtte biri sizin olsun, n'olur bu sözü bir kere daha tekrar ediniz.” diyor. Melekler tekrar ediyorlar. Bu sefer Hiz. İbrahim, “Yarısı sizin olsun, n'olur bir daha..” ve derken koyunlarının hepsini veriyor. Demek ki o büyük nebi –anlatılanlar doğru ise– dünyayı kesben değil kalben terk etmiş..

Aslında Nebiler Serveri'nin mutlak mânâda zenginliği, mal-mülk-menal edinmeyi zemmeden herhangi bir beyanını görmek mümkün değildir. Gerçi bazı istisnalar var ise de, bunlar tamamen şahısların hususî durumlarıyla alâkalıdır. Bu arada O'nun kendisinin zengin olmaması sorulacak olursa, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) fakir bir aileden gelmiştir. Bir yüce davanın temsilcisi olduktan sonra zengin olmasının, bir yönüyle davaya gölge düşürme ihtimali vardır.. evet “Nereden bu değirmenin suyu?” derler ve tabîî o güne kadar hüsnüzan besleyenlerin hüsnüzannı kırılır ve itimadı sarsılır. Onun için Allah Resûlü vazifesi açısından, medar-ı tenkit olmaması düşüncesiyle iradî olarak veya bir cebr-i lütfî olarak şahsen hep fakirliği tercih etmiştir. Allah Resûlü'yle başlayıp ulemâ, evliyâ ve asfiyâ ile devam eden O'nun arkasındaki temiz gönüllere de bu gözle bakmak icap eder.

Netice itibarıyla, bir kere daha hatırlatalım ki, dünyayı kesben değil kalben terk etmek esastır. Evet, dünya bizim kalbimize girmemeli, bizi sarhoş etmemeli, bakışımızı bulandırmamalı ve kat'iyen bize ahireti unutturmamalı. İşte böyle olunca biz de ona hâkim olabiliriz. Aksi hâlde dünya bize hâkim olur ve zannediyorum böyle şuursuzca yaşanan bir hayatta ömrümüzün bütün sâniyeleri beyhude, heba olur gider. Bu noktada imtihanı kazanmak için irademizi besleyecek çok şeyler vardır ve onlar mutlaka bu mevzuda aktif hâle getirilmelidir. Meselâ mârifetullah; iradeyi, imanı takviye eden ve besleyen çok önemli bir faktördür. Bir misalle izah etmek gerekirse; meselâ siz, mütrefin hayatı gibi bir hayat yaşamayı arzu ettiniz ve bu hususta çeşitli düzenlemelere başladınız; ardından hayat standardınızı yükseltme çabası içine girdiniz. İşte o anda mârifetullah imdada yetişebilir. Burada birinin başından geçen bir hâdiseyi nakletmekte yarar var. Kim bilir belki de arz edeceğim şey objektif değildir; ama yine de nakletmek istiyorum: Bir gün bu arkadaşı denize nâzır bir eve götürür ve balkonda otururlar. O anda içine birdenbire böyle güzel yerlerde yaşama arzusu düşer. Arkadaşlarının şehadetiyle hemen oradan kalkar ve bir daha o balkona oturmaz; zira o manzara onun tûl-i emel duygusunu beslemiş ve onda tevehhüm-ü ebediyet düşüncesine yol açmıştır. İşte o anda o, böyle bir isteğe karşı mârifetullah ve bir dakika müşâhedesine Cennet'in binlerce sene mesudane hayatı, ona mukabil gelmeyen Cemalullah'ı seyir arzusu ile o vartadan kendini kurtarabilmiştir.

Hâsılı, وَلَا تَنْسَ نَمِيْبِكَ مِنَ الدُّنْيَا “Dünya hayatından nasibini unutma.” âyetini başkalarının arz ettiği şekliyle anlamak, Kur'ân'ın bütünlüğü içinde bir mütalâa değildir. Bence insan, dünyada kalmaya iştihak içinde olmalı; uzun ömürlü olmayı istemeli, ama Bediüzzaman gibi dolu dolu bir hayat yaşama şart u kaydıyla. Yaşamının gayesi yaşatma olmalı ve ümmet-i Muhammed'i insanî kemalâta ulaştırma düşüncesine bağlı bulunmalı. Dünya, hak namına ve

millet zenginliği adına elde edilmeli, fakat hayat da hep ahiret yörüngeli götürülmeye çalışılmalı.. onun ahiret eksenli böyle bir dünya düşüncesi, onu hep meşru dairedaki kazanç, sonra da mübah zevk ve lezzetlere çekecektir. Zaten hem gayrimeşru kazanç hem de gayrimeşru keyif ve lezzet için aynı zamanda bin elem birden yaşanmaktadır.

İnsanlığın İftihar Tablosu'nun bir sözü ile bu konuyu da noktalayalım:

**فَلْيَأْخُذِ الْعَبْدُ مِنْ نَفْسِهِ لِنَفْسِهِ وَمِنْ دُنْيَاهُ لِأَخْرِيهِ وَمِنْ
الشَّيْبَةِ قَبْلَ الْكِبَرِ وَمِنْ الْحَيَاةِ قَبْلَ الْمَوْتِ قَوْلَ الَّذِي نَفْسُ
مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا بَعْدَ الْمَوْتِ مِنْ مُسْتَعْتَبٍ وَلَا بَعْدَ الدُّنْيَا دَارَ
الْجَنَّةِ وَالنَّارِ**

“Herkes kendi nefsinden yine kendisi için bir şeyler ayırsın; dünyasından ahiret için bir şeyler yapsın; ihtiyarlık gelmeden gençliğinden ona bir şeyler ayırsın; ölüm gelmeden hayatını değerlendirsin; nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, ölümden sonra hiçbir mazeret kabul edilmediği gibi, dünyadan sonra da Cennet ve Cehennem’in dışında bir yurt yoktur.”

Kurandan İdrake Yansıyanlar

Yaratan'ın teveccühü hangi yönde ise hep orada durmaya çalışır ve sürekli O'nun isteklerini yerine getirme istikametinde koşarlar. Bunu yaparken de dünya işlerinde başarılı olmaya fevkalâde özen gösterirler. Öyle ki, o koçyiğitleri sadece bu yönleriyle görüp tanıyanlar, onları Ahiret-bilmez dünyalılar sanırlar. Hak rızasıyla irtibatlarını gördüklerinde de, onların aşk u heyecanıyla ürperir ve kendilerini ilk saftakilerin arasında zannederler.

Günümüzün Karasevdalıları

DÜNYA- UKBA MUVAZENESİ

Dünya, ahiretin tarlası hükmündedir ve ahireti kazanma adına insana bahşedilmiş yegane fırsattır. Bundan dolayıdır ki, dünya ile ahiret arasında sıkı bir irtibat vardır. Allahu Teala Kur'an-ı Kerim'inde “Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu gözet. Dünyadan da nasibini unutma; Allah sana nasıl iyilik ettiyse sen de öyle iyilik et, yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncuları sevmez!” (**Kasas/77**) buyurarak, dünya ve ukba hayatımız adına bize önemli ölçüler vermektedir. Ayette Allah'ın lütfetmiş olduğu nimetlerin, ahireti kazanma yolunda kullanılması ve bunun yanında, “dünyadan da nasibini

unutma” ifadesiyle, dünyanın kesben terk edilmemesi üzerinde durularak insanlara, dünyada aziz ve şerefli olarak yaşama imkanlarını araştırmaları gerektiği mesajı verilmektedir.

Fasıldan Fasıla 4

DÜNYA-AHİRET DENGESİ

Dünya ve ahiret tek bir hakikatin iki ayrı yüzüdür. Bunları birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Öyleyse bütün davranışlarımız bu dengeye uygun olarak ayarlanmalıdır. Yani dünya mutlaka ahiret yörüngesine oturtulmalıdır. Bunu başaramayanlar dengeyi kaybederler. Dengesi kaybolmuş insanlardan da dengeli davranış beklenemez!

Fasıldan Fasıla 1

Mecnun’a deseniz ki, “Gel seninle sohbet edelim.” Başlarsanız söze; güllerden, çiçeklerden dem vursanız; o hayret içinde kalacak, “Bunlara ne oluyor ki Leyla varken başka şeyden bahsediyorlar” diyecektir. O halde, niçin biz bütün gönüllerin Leyla’sına karşı gafil yaşayalım. O her şeyle gürül gürül kendini ifade ediyor. Bize de, kendisini duyacak kulak, sezecek gönül ve kitabını okuyacak göz vermiş. Niye gaflet edelim; neden bakışı, duyuşu ve sezışı değerler üstü seviyeye yükseltmeyelim ki! Onu nâmütenâhî değerlendirme mümkünken ve nâmütenâhîye bağlı olan her şey sonsuzluk kazanıyorken biz niçin meseleyi kendi değersizliğimize bağlayalım?

Bu düşüncede olunmazsa, dünya hayatı yaşanmaya ve ebedî bir hayat varken burada kalmaya da değmez. İnsan kıymetli şeyler yapmalı. Her gün bir kere daha cenneti kazanmalı. Her gün bir kere daha Rabb’ini tanımalı. Her gün bir kere daha değişik buudda mehâfet ve mehâbet atmosferi içinde bulunmalı ki, yaşamaya değsin. Hayat onunla irtibatlı götürülürse hayattır. Yoksa cismen ölü olmayanlara da Kur’ân ölü nazarıyla bakıyor. “İnneke lâ tüşmiu’l mevtâ” (Ölülere duyuramazsın) (Neml, 27/80) diyor. Onu duymayan gönüller ölüdür. Onunla beraberlik arkasına düşmeyenler, her gün bir adım daha kendini ona yakın hissetmeyenler ölüdür. Hayatını onun rızasına bağlı götürmeyenler, onun huzurunda duruyor gibi davranmayanlar derecelerine göre ölüdür.

Ayrıca dünya hayatı itibarıyla bazı şeylerden mahrum yaşamak da çok önemli değildir. Bazen insanın aklına yurt yuva, köşk kasr gelebilir; bence bu konuda da Yunus gibi davranmalı ve “Bana seni gerek” demeli. Hatta, “Nasıl olsa ötede verirler” gibi bir beklenti ve telakkî bile, bir makama göre, ona karşı saygısızlık olur. O ister verir, ister vermez. Velâyet talebinde bulunmak bile onunla olan münasebetimize olumsuz tesir eder. Bizim duygu ve niyazımız “Senin sürekli teveccüh buyurduğun ümmî, âciz, zavallı, fakir, muhtaç ve fakat

sana müştak bir abd eyle” şeklinde olmalıdır. Cenâb-ı Allah, tebcil makamında “Sübhanellezî esrâ bi abdihi” (İsra, 17/1) diyerek “İnsanlığın İftihar Tablosu”nu bir abd, kul olarak tavsif etmiştir. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) kul peygamberdir, melik değil.

Kırık Testi 1

İnsan Bir Yolcudur

Yine Tirmizi İbn-i Ömer’den rivayet ediyor : “Dünyada garip gibi yaşa. Veya bir yolcu gibi ol. Kendini (ölmeden önce) kabir ehlinden say!”

İşte üç cümlelik bir söz. Zühd ve takvâya ait, dünya ve ahiret muvazenesini koruma, kollamada söylenebilecek sözlerin en vecizi, en ma’nâlısı... Ancak bundan daha veciz bir ifade varsa, hiç şüphesiz bu da yine O’na aittir. Bunda kimsenin şüphesi olmasın!.

İnsan, zaten dünyada gariptir. Mevlânâ’nın ifadesiyle; insan, kamıştan koparılmış bir ney gibidir. Gerçek sahibinden uzaklaştığından dolayı da hep inlemektedir. Onun bu iniltisi, bütün bir hayat boyu devam eder.

İnsan bir yolcudur. Ruhlar âleminde başlayan yolculuğu, anne karnına, dünyaya, çocukluk dönemine, gençlik çağına, yaşlılık hengamına, kabir ve derken cennet veya cehenneme kadar devam eden bir yolculuktur. Ama acaba insan, bu yolculuğunun ne derece farkındadır? Eğer o, daima kendini bir yolcu gibi görse, yürüyüşünü zorlaştırmaktan başka bir işe yaramayacak olan dünyanın çeşitli güzelliklerine takılıp sendelemeden yürüyüp gidecektir.

İnsan kendini kabir ehlinden saymadıktan sonra, yani eskilerin; “Ölmeden evvel ölünüz” diye anlatmaya çalıştıkları husûsu, fiil ve yaşantıya dökmedikten sonra, şeytanın hile ve desiselerinden bütünüyle korunması, kurtulması mümkün değildir. Evet, insan nefsanîyet, cismanîyet itibarıyla ölmelidir ki, vicdan ve ruh itibarıyla dirilmiş olsun. Zaten her şeyi cesede bağlayanlar, cesedlerinin altında kalıp ezilmiş olan zavallılar değil mi?

Dünya Bir Gölgektir

Bir başka hadis:

“Dünya ile benim ne alâkam var. Ben, dünyada bir ağaç altında gölgelenip de bırakıp giden bir yolcu gibiyim.”

Dünya nedir? İnsan fâni ve geçici olan şeylere karşı nasıl bir durum ayarlaması yapmalıdır? Hem insan, bu dünyaya niçin gelmiştir ve nereye gitmektedir? İşte felsefenin en birinci mevzuları ve haklarında asırlardır söz söylenen mevzular.. görüldüğü gibi, Allah

Rasûlü tarafından çok veciz bir ifadeyle vuzuha kavuşturulmakta. Başkalarının kitaplık çapta eserlerle, kesin ve net bir şekilde ortaya koyamadığı bu ve benzeri meseleler, Allah Rasûlünün lâl ü güher beyanları içinde, nasıl da en net şeklini almaktadır! Evet, bütün insanlık, O'nun ifadelerindeki vecizliğe hayrandır...

Dünya mağrem, ahiret ise mağnemdir:

Meşakkat burdadır, nimetlere konmaksa orada. Ahirette hizmet ve talim olmadığı için bütün sıkıntılar burada çekilecek, üç buutlu sabır ile imtihan burada verilecek, emniyet ve saadet orada elde edilecektir. Zirâ, dünya ahiretin, ahiret de dünyanın rağmına işler. Ruh cesedin, cesed de ruhun rağmına gelişir. Dünyada heveslerine göre yaşamaya çalışanlar, ahirette hiç de hoşlarına gitmeyecek bir hayatla karşılaşır. Burada çekilen sıkıntılar ve katlanılan mahrumiyetler, orada kazanılacak ganimetlerin katlanarak verilmesine birer sebep teşkil edecektir. Bir kudsî hadîste bu husus şöyle dile getirilir: “İki emniyeti ve iki korkuyu bir arada vermem.” Allah, sevdiği kullarının ahireti burada tüketmesine razı olmaz ve onlara böyle bir neticeyle karşılaşmayacakları bir yaşama şekli lütfeder.. hattâ cebreder.. ve bu cebir, bir cebr-i lutfî olur.

İnancın Gölgesinde 1

Öteler Buudlu Yaşamak

İnsan, sürekli imânda derinleşme yolunda olmalıdır. Yani eğer “ilme'l-yakîn” ölçüsünde bir imanımız varsa, bunu “ayne'l-yakîn”e çıkarmaya çalışmalıyız. Onunla da yetinmeyerek, “hakka'l-yakîn”e ulaşma yollarını araştırmalıyız. Başımızda iki gözümüz var; bunlardan biriyle dünyaya diğeriyle de daima ahirete bakmalıyız ve hep ahiret yamaçlarında dolaşıyor gibi yaşamalıyız. Yaşamalı ve inandığımız hakikatleri gönlünde duya duya, dilimiz de tekrar ede ede varlığımızla bütünleştirmeliyiz. Kafalarımız her zaman ahiret duygu ve düşüncesiyle dopdolu olmalı. Öyle ki uyarıcı her harf ve kelime bize ahiretin bağ ve bahçelerini veya onun engin vadilerini hatırlatmalı. Unutmamalıyız ki, kalpten pası silmenin biricik yolu vardır, o da işte budur. Evet siz burada kalbinizden pası silmeye gayret etmelisiniz ki, ahirette de onun ışıktan dünyasında ebedî güzelliklerin temâşâsına erebilesiniz.

Fasıldan Fasıla 2

İki Can Taşıma

Mü'minin her davranışı “hayır” yörüngelidir. O, herhangi bir musibete ma'ruz kalsa sabreder; bu onun için hayır olur. Ve yine o, herhangi bir nimete erse, şükreder; bu da onun

için hayır olur. İşte mü'minin çift can taşıma ma'nâlarından biri herhalde bu olsa gerek. Onda ne dünya sevgisi ne de ahiret endişesi vardır: Cennet sevdasına tutulmadığı gibi, cehennem korkusuyla da kilitlenmiş değildir. O bütün yaptıklarına sadece ve sadece tek bir mihrap tanır: Cenâb-ı Hakk'ın rızası. Mü'min bu maksada erebilmek için herşeye katlanır. Bir yerde malını vermek gerekiyorsa, o bunu seve seve yapar. Bir yerde canını vermek iktiza ediyorsa tereddüt etmeden can pazarına koşar. Mağlubiyetler onu bilir, muvaffakiyetler ise canına can katar. Dehrin hâdiseleri başında değirmen taşı gibi dönse ona tavır değiştirirmez. İşte onlardan biri olan Bediüzzaman, şöyle der: "Ben elimde iki can taşıyorum, tek can taşıyanlar karşıma çıkmasın!"

Fasıldan Fasıla 2

DÜNYA-AHİRET DENGESİ

İnsanlar bir türlü aşırılıklardan kurtulamıyorlar. Hatta, Halife Harun Reşid'in kardeşi olduğu söylenen Behlül Dana'dan şöyle naklederler: Behlül, bir gün sarayın avlusunda uzun ve kalın bir kalasın bir ucuna gitmiş tutup kaldırmış. Sonra öbür ucuna gitmiş yine tutup kaldırmış. Sonra tam ortasından kavrayıp kaldırmak istemiş; ama bir türlü başarılı olamamış. Bütün gayretleri boşa gitmiş. Pencereden olayı seyreden Harun Reşid, Behlül'ü huzuruna çağırılmış ve "Sen saatlerce orada ne uğraşıp duruyordun? O koca kalası kaldıramayacağın belli. Ne diye vaktini boş yere harcadın?" diye sormuş. Behlül, "Bu kalasın bir ucu dünya, öbür ucu ahiret olsa, ben teker teker uçlarından kaldırabilir miyim? diye düşündüm. Sonra bakalım, hem dünyayı hem ahireti beraber kaldırabilir miyim, dedim; ama ne yaptım sa hakkından gelemedim." demiş.

Harun Reşid dersini almış ve "Aslında sen beni kastediyorsun, beni irşad ediyorsun. Bilirim sen zaten boş bir şey yapmazsın." demiş. Doğru olmasına doğru; ama insan sahabeler gibi manen çok güçlü olsa her hâlde kaldırır gibi geliyor bana... Birilerinin "Çiroz Abdurrahman, senin böyle bir şeye nereden gücün yetecek?" dediklerini işitiyor gibiyim. Fakat, **Gönlün Yar'da** (yani gerçek sevgili olan Allah'ta), elin kârda (ticarete, dünya için çalışmada) diye bir dengeden bahsedenler ve "**Dünyayı kesben değil, kalben terk etmek lâzımdır.**" Yani elin dünyada çalışırken, gönlün dünyaya değil Allah'a bağlı olmalıdır. Ben çiroz olsam da bunu gerçekleştirebilecek, yaman pehlivanlar çıkabilir. Neden olmasın?

Abdullah Aymaz "Çitlembik" s:60

"Senin şu fani **dünya**na bedel, baki bir cennet seni bekler." **Asa-yı Musa**

ikinci kısım / onuncu hüccet-i imaniye

“Bu **dünya** fanidir. en büyük dava, baki olan alemi kazanmaktır. insanın i'tikadı sağlam olmazsa, davayı kaybeder.” **Emirdağ Lahikası**

“**Dünya**nın yüz bahçesi, fani olmak haysiyetiyle, ahiretin baki olan bir ağacına mukabil gelemes.” **Emirdağ Lahikası**

“**Dünya** için din feda olunmaz.” **Hutbe-i Şamiye**

“**Dünya**mızı, dinimiz uğrunda ve ahiretimize her vakit feda etmeye hazırız.” Mektubat

yirmi dokuzuncu mektup

“Gururu bırak, aczini anla. Malikini tanı, vazifeni bil, **dünyaya** niçin geldiğini öğren.” **Lem'alar, Yirmi Beşinci Lem'a**

“**Dünya** birgün bize "haydi, dışarı" diyecek” **Lem'alar, Yirmi Beşinci Lem'a**

“(**dünya**), gelen geçenlerin alış-verişi için yol üstünde kurulmuş bir pazardır.” **Lem'alar, Yirmi Altıncı Lem'a**

“Bu **dünya** ebedi kalmak için yaratılmış bir menzil değildir.” **Mesnev-i nuriye**

Lasiyyemalar

“Cenab-ı hak bir abdini severse, **dünyayı** ona küstürür, çirkin gösterir.” **Mektubat**

yirmi üçüncü mektup

“Ahirette seni kurtaracak bir eserin olmadığı takdirde, fani **dünyada** bıraktığın eserlere de kıymet verme.” **Mesnevi-i Nuriye, Habbe**

“Kendini başıboş zannetme. zira, şu misafirhane-i **dünyada**, nazar-ı hikmetle baksan, hiçbir şeyi nizamsız, gayesiz göremezsin; nasıl, sen nizamsız, gayesiz kalabilirsin?” **Sözler, on dördüncü söz**

“Beni **dünyaya** çağırma, ona geldim fena gördüm” **Sözler, on yedinci söz**

Acaba sırf **dünya** için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun? **Sözler, yirmi birinci söz / birinci makam**

“**Dünyadaki** her lezzetli şeyin en a’lası cennet’te bulunur.” **Sözler, otuz ikinci söz**